

"Het is een zegen om op het grensvlak van verschillende sectoren te kunnen werken zoals bij COLIN en Performatory gebruikelijk is. Creativiteit en procesfacilitering

inzetten om nieuwe en minder logische verbindingen te maken. Bruggen bouwen die uiteindelijk zullen leiden tot een slimmere en betere wereld. De Pathfinders en Ambassade voor Creatieve Zaken werken anders dan volgens traditionele denk- en werkwijzen. En juist vanuit die grensoverschrijdende en cross-sectorale ontmoetingen ontstaan pareltjes als Social Label, Blikwisseling en European Social Innovation Week." - Simon de Wijs

"Deze tijd is er een van intrigerende contrasten: de economie van commercie en de economie van het delen; piramides en pannenkoeken; bezuinigingen op kunst en cultuur en

investeringen in creatieve industrie. Als je er oog voor hebt, zie je het overal: mensen die dingen anders doen. Omdenken, de focus op 'beter' in plaats van 'meer'. Waar analoog en digitaal samenkomen, artisticeit en commercie hand in hand gaan, waar concurrenten partners worden, waar gedacht en gewerkt wordt vanuit een sterk verhaal dat betekenisvol is voor betrokken en een bijdrage levert aan zowel de economie als de kwaliteit van leven. Een sprookje? Deze MMNieuws leert je dat het weldegelijk kan." - Kristel Zegers

column

STEVE AUSTEN

KUNSTENAARS,
KLUNGELAARS EN
POTSENMAKERS

Beuys meets Grunberg

Ooit was het Joseph Beuys die nogal wat oproer veroorzaakte met zijn uitspraak "Jeder Mensch ist ein Künstler". Nu, enige decennia later, lijkt het er op dat zijn destijds nogal provocerende statement geruisloos praktijk geworden is. Dat moet althans de conclusie zijn wanneer je het optimisme wil delen met degenen die de oplossingen van grote maatschappelijke vraagstukken verwachten van 'kunstenaars en cultuurmakers'. Nu is het mij volstrekt onduidelijk wat cultuurmakers zijn, maar afgezien van mijn onkunde in deze, heb ik ernstige twijfel over de nieuwste hype in consultancy-land, nu voor de afwisseling gepackegeed onder het even modieuze als diffuse begrip 'social innovation'.

Overigens bestaat er in de visie van Beuys geen bevoorrechte klasse van échte kunstenaars meer, nu volgens Beuys "Jeder Mensch ein Träger von Fähigkeiten ist, ein sich selbst bestimmendes Wesen, der Souverän schlechthin in unserer Zeit (...) Da wo er seine Fähigkeiten entfaltet, ist er Künstler."

Het recent weer eens afgestofte idee dat kunstenaars bij uitstek kunnen bijdragen aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken, wordt onder aanvaarding van de Beuys doctrine opeens buitengewoon aantrekkelijk. Als namelijk iedereen kunstenaar is zodra hij zijn talenten benut, dan is daarmee ook vastgesteld dat de grote vraagstukken van deze tijd kunnen worden opgelost door het creatieve en innovatieve talent van de samenleving als geheel te benutten. Laat ik het daar nu volstrekt mee eens zijn. Nooit gedacht dat Beuys mij nog eens te hulp zou schieten bij het deconstrueren van het zoveelste misverstand over de rol van kunst en cultuur in de moderne democratische rechtstaat. Zo zie je maar weer, debat gesloten zou je zeggen. Helaas is dat niet het geval; na de technocraten mogen nu de designers en zich 'kunstenaars' noemende edelfiguranten de woningbouwcorporaties, de ziekenhuizen, de ministeries en quango's binnenstappen om hun levenselixers tegen woekerprijzen aan de man te brengen. Al deze al dan niet geheel of gedeeltelijk geprivatiseerde initiatieven hunkeren naar oplossingen voor hun uit de hand gelopen dienstverlening, aan de aan hun zorgen toevertrouwde burgers. Het moet én kwalitatief beter, én goedkoper.

De tijdschrijvers, eenheden-rekenaars, stopwatch-fetisjist en minutentellers hebben collectief gefaald. Hun mantra dat 'er een efficiëntieslag gemaakt kan worden', blijkt bij nader inzien zowel het kind als het badwater te hebben weggespoeld. De zaak staat er treuriger voor dan ooit tevoren. Dan maar een blik kunstenaars open getrokken. 'Creatieve oplossingen!', daar gaat het nu om.

Ach de mens wil bedrogen worden en dat bij voorkeur voort-

Colin, Creative Organisations Linked in Networks, initiatief van NHTV Internationaal Hoger Onderwijs Breda

Colin is het afgelopen decennium de voorpost geweest van de Academy for Leisure richting het creatieve en culturele netwerk in Brabant. Bijdragen aan het bevorderen van cultureel en creatief ondernemerschap was daarbij de primaire hoofdtaak. Naarmate het hoger onderwijs ondernemersvaardigheden oarmde, verschoof het hoofddoel van Colin richting het verbinden van de creativiteit aan sectoren als zorg, retail en logistiek, regeneratie van de stad.

De imagineeringsmethodiek, oorspronkelijk gebruikt als instrumentarium voor het creëren van betekenisvolle belevingen, wordt nu benut voor veranderingsprocessen, het bewerkstelligen van dynamiek en innovatie en het vormgeven van nieuwe verbindingen. Netwerk- en inspiratiebijeenkomsten als My Ass, Vonk, Talentenpool en Creatieve Marktplaats zijn succesvolle proeftuinen van de regio.

Colin is nauw verweven gebleven met de onderwijs- en onderzoeksfunctie binnen de academie. Studenten werden betrokken bij de vormgeving en organisatie van de diverse activiteiten. Tegelijkertijd vloeiden alle activiteiten middels onderzoek en publicaties terug naar het onderwijs. Opmerkelijk was dat door de jaren heen twee groepen speciaal hierbij aangesproken werden. Enerzijds studenten met interesse in management en ondernemerschap in de kunsten. Vaak een carrière najagend bij een poppodium, theater of museum. Anderzijds de maatschappelijk betrokken student die vanuit de eigen passie en wereldbeeld een sociaal maatschappelijke onderneming nastreeft. Colin wordt voortgezet in twee nieuwe tracks: Social Innovation en Cultural Venue Management. De track Social Innovation krijgt vorm en inhoud als onderdeel van Performatory.

De omgeving aftastend en de eigen ontwikkelingen beziend was het momentum daar om het thema Social Innovation op het netvlies te zetten. Colin is trots op dit in co-creatie met *MMNieuws* geproduceerde magazine. We bedanken al onze relaties die het afgelopen decennium met ons opgetrokken zijn om de waarde van cultuur en creativiteit voor economische, maatschappelijke en fysieke transitie in de Brabantse context te ontginnen. Met de kerstdagen in het verschiet geeft het een goed gevoel dat velen via een bijdrage aan deze uitgave verbonden zullen blijven richting nieuwe initiatieven. □

durend. Op voorwaarde dat het wat mag kosten, anders kan het immers niets zijn.

Is er dan helemaal niets te verwachten van de aflossing van

Nooit gedacht dat Beuys mij nog eens te hulp zou schieten bij het deconstrueren van het zoveelste misverstand over de rol van kunst en cultuur in de moderne democratische rechtstaat.

de wacht door veranderaars met een meer originele geest dan de cijferaars en boekhouders? Zeker wel, in veel gevallen zelfs behoorlijk wat. De opleidingen in Delft en Eindhoven, maar daar niet alleen, zien ontwerpers als mogelijke liaisonfiguren tussen de werelden die betrokken zijn bij de oplossing van complexe vraagstukken. Pardon, ik bedoel natuurlijk van de werelden die de problemen mede veroorzaakt hebben. Dergelijke vraagstukken beschouwen als een vormgevingkwestie kan heel verfrissend zijn. De spreekwoordelijke 'helicopterview' is dan nooit ver weg. Dat klinkt al veel beter dan het inmiddels enigszins sleets geworden begrip integrale benadering. Zo bezien kun je het ontstaan van de wereld beschouwen als een design kwestie. Voor de meer Bijbelvasten onder ons: het scheppingsverhaal getuigt toch echt wel van enige kennis van de toegepaste kunsten. Kortom, mits gepaard aan enig intellectueel vermogen, politiek inzicht en een grote dosis scepsis kan door een verlicht individu met behulp van design nogal wat organisatorische en beleidsbagger worden

gestroomlijnd zónder de mogelijke negatieve effecten er van op de individuele 'client' af te wentelen.

Ik ben bekend met enige praktijkvoorbeelden waarbij zo op het oog grote kwaliteitsverbeteringen zijn behaald voor de individuele eindgebruiker én voor de dienstverlenende organisatie. Dat is echter niet zozeer veroorzaakt door de professionele entiteit van de betrokken veranderaar, dus niet omdat hij of zij kunstenaar was, maar vooral omdat het hier ging om een enigszins vrij denkend mens die bovendien over verbeeldende technieken beschikte. Kunstenaars, zoveel mag genoegzaam bekend zijn, hoeven in het geheel niet per definitie veranderingsgerichte, vrijdenkende wezens te zijn. Ik ken er nogal wat wiens werk ik bewonder, maar tot hun zinnenprikkelende werken komen juist omdat het wereldvreemde, lichtgestoorde zombies zijn. Ook onder de technocraten en boekhouders bevinden zich ongetwijfeld talenten die, mits de vrije hand gelaten, met originele oplossingen voor ingewikkelde vraagstukken op de proppen kunnen komen.

Hoe nu verder? Kunnen we op termijn wellicht iets verwachten van het introduceren van een artistieke en culturele component in de veranderkunde? Het is zeker niet uitgesloten, maar scepsis blijft geboden. Om Arnon Grunberg te parafraseren: de beroepsop-optimist wil de wereld niet veranderen, hij wil de wereld verfraaien. Zijn optimisme komt voort uit de succesvolle verkoop van zijn eigen verfraaiingen. □

Dr. (H.C.) Steve Austen is visiting professor, consultant and publicist (www.steveausten.nl, steve@steveausten.nl).